

**Vyjádření školitele PhDr. Miloslavy Vajdlové k průběhu studia a k disertační práci
„Formování a vývoj nekmenového deklinačního typu píseň“, předkládané v roce 2020
na Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF UK**

I. Hodnocení celého doktorského studia

PhDr. Miloslava Vajdlová patří mezi naše přední diachronní lexikoložky a lexikografky a její odborná činnost v průběhu postgraduálního studia (od roku 2012) je mimořádně intenzivní a záslužná. Dlouhodobé působení v oboru, erudici a suverénní orientaci v diachronní bohemistice, jejíž současný profil sama pomáhá spoluvytvářet, připomínám alespoň na okraj při celkovém hodnocení průběhu studia.

Dr. Vajdlová byla řešitelkou nebo členkou týmu u několika grantových a jiných podobných projektů: GA ČR P406/10/1165 *Česká slovní zásoba v období humanismu a baroka: vývojové aspekty*; GA ČR P406/10/1140 *Výzkum historické češtiny (na základě nových materiálových bází)*; GA ČR P406/10/1153 *Slovní zásoba staré češtiny a její lexikografické zpracování*; grant ESF *Inovace bohemistických studií v mezioborových kontextech*; GA ČR 15-00987S *Slovotvorný vývoj deverbativních substantiv ve staré a střední češtině*; GA ČR 15-01298S *Slovní zásoba slovníků Daniela Adama z Veleslavína*; projekt MŠMT LM2015081 *Výzkumná infrastruktura pro diachronní bohemistiku (RIDICS)*. Podílí se významně, mj. koncepčně, na lexikografických projektech v oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. (vedoucí autorského kolektivu a grafematické a formální redaktorka *Elektronického slovníku staré češtiny*; členka kolektivu zpracovávajícího *Lexikální databázi humanistické a barokní češtiny*), edičně připravila k tisku kritické vydání cestopisu Martina Kabátníka. K odborné činnosti během doktorského studia patří i dvacet publikovaných studií (mj. v čas. *Listy filologické*, *Slovo a slovesnost*, *Naše řeč*), uveřejněných v časopisech a sbornících doma a v zahraničí, a řada vystoupení na konferencích v České republice i v cizině.

Při tak vysokém pracovním vypětí a zátěži je obdivuhodné, že dr. Vajdlová nejen plnila průběžně všechny studijní povinnosti doktorského studia, ale působila i nad jejich rámec, například šest let se podílela na výuce předmětu *Historická mluvnice a historická lexikologie* na FF UK, pedagogicky spoluzajišťovala semestrální seminář *Práce se staročeskými texty* na FF UP v Olomouci a realizovala řadu dalších samostatných přednášek s diachronní tematikou.

II.–IV. Celkové zhodnocení disertační práce a případné připomínky a dotazy k obhajobě

Téma práce, formování a vývoj deklinačního typu *píseň* ve spisovné (kulturní) češtině, poprvé podrobně popisuje vznik a další osudy tohoto skloňovacího vzoru (do začátku 20. století) i jeho metajazykového popisu v gramatikách sledovaných období, z nichž pronikavě vyčleňuje typ *píseň* gramatika Nudožerinova. Je to práce dominantně gramatická, v jistém smyslu tedy užitečně obohacující dosavadní odborné působení autorky s těžištěm zejména v lexikologicko-lexikografické oblasti. Sluší se vyzdvihnout autorčinu samostatnost jak při strukturaci disertace, tak při formulaci kapitol analytických i syntetických. Šíře zpracovaného materiálu sledovaného při řešení disertačního úkolu je bezprecedentní – práce by nemohla vzniknout bez systematického využití databází v Ústavu pro jazyk český, např. lístkových kartoték, textových bank, *Lexikální databáze humanistické a barokní češtiny*, a dostupných korpusových nástrojů – a autorka dospívá k přesvědčivě argumentovaným a bohatě podloženým závěrům. Strukturalistické hledisko jí umožňuje ostřeji vidět dílčí centrální a periferní subsystemy, které se na genezi a značné vývojové dynamice typu *píseň* podílejí, a postihnout předivo systémových vztahů (opozice gramatických kategorií, systémový tlak na redukci syntakticky významně diferencovaných homonymních pádových tvarů, synkretismus měkkých deklinací, fonologické protiklady a morfonologické alternace a jejich využití), v nichž vykrytalizoval a do značné míry se stabilizoval zkoumaný neetymologický deklinační typ.

Český systém deklinace substantiv má totiž jinak v rámci slovanských jazyků v některých složkách výrazně konzervativní charakter (deklinační tvarů původních souhláskových kmenů), v jiných složkách, kam patří i typ *píseň*, je však výrazně inovativní (patří sem nové deklinační typy vzniklé v důsledku hláskoslovných změn). Zkušenosti z diachronní lexikologie a lexikografie navíc umožnily autorce uplatnit specifické metody, jako je metoda rekonstrukce fragmentárně doloženého lexikálního systému nebo komponentová analýza u významů lexikální jednotky. Jedním z hlavních výsledků práce je posunutí datace, k níž lze počítat se zformovaným typem *píseň*, již k roku 1500, kdy jeho jádro tvoří cca 25 substantiv.

V. Závěr

PhDr. Miloslava Vajdlová splnila všechny průběžné úkoly doktorského studia. Její dlouhodobé odborné působení v oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR významně přispívá k formování naší diachronní lexikologie a lexikografie. Předložená disertační práce splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce, doporučuji ji k obhajobě a předběžně klasifikuji jako *prospěla*.

Praha 2. 6. 2020

PhDr. Robert Dittmann, Ph.D.